

بررسی میزان دسترسی دانشجویان و دستیاران داروسازی به مقالات مورد نیاز از طریق کتابخانه دانشکده‌های داروسازی کشور

دکتر فاطمه اسدی گرگانی^{(۱)*}، فاطمه حسینی^(۲)، مریم سلامی^(۳)

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین میزان دسترسی دانشجویان و دستیاران داروسازی به مقالات مورد نیازشان از طریق کتابخانه دانشکده‌های داروسازی کشور انجام شده است. جامعه مورد پژوهش اطلاعات کتابشناختی ۸۸۲ مقاله مورد نیاز، حاصل جستجوی دانشجویان و دستیاران داروسازی در پایگاه‌های اطلاعاتی Chemical Abstracts و Drugs & Pharmacology و Medline، IPA موجود در کتابخانه دانشکده داروسازی دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران و شهید بهشتی بود. یافته‌های پژوهش در مورد متوسط میزان دسترسی به اصل مقاله در کل افراد مورد مطالعه، نشان داد که در بین کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی کشور، کتابخانه دانشکده داروسازی تهران بیشترین دسترسی و کتابخانه دانشکده داروسازی ساری کمترین دسترسی را فراهم نمودند.

واژه‌های کلیدی: دسترسی، کتابخانه

Management
And
Medical
Information

مدیریت
اطلاع‌رسانی
پزشکی

۲۴

مقدمه

(۱۳۷۲) و در بین انواع منابع اطلاعاتی عمده‌ترین منبع مطالعات علمی و تحقیقی به شمار می‌رود که با داشتن روزآمدترین اطلاعات مربوط به نتایج تحقیقات و سرعت بالای انتشار، از اهمیت خاصی به ویژه در کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی برخوردار می‌باشند.

در ویرایش سی و دوم راهنمای نشریات اولریخ مربوط به سال‌های ۹۴-۱۹۹۳ تعداد نشریات ادواری و غیرمنتظم جهان بیش از ۱۴۰۰۰۰ عنوان ذکر شده است (سینائی، ۱۳۷۶) و این تعداد در راهنمای اولریخ سال ۱۹۹۸ به ۲۳۰۰۰۰ عنوان افزایش یافته است. افزایش بی‌سابقه میزان انتشارات علمی

میزان انتشارات علمی به دنبال پیشرفت‌های علمی به طور چشمگیری افزایش یافته است و طرح‌های جدید نیاز به اطلاعات تازه‌ای دارند که متخصصین می‌بایستی با آنها آشنایی کاملی پیدا کنند.

در حیطه علم داروسازی دسترسی به اطلاعات و کاربرد آن، ساخت و تولید داروی جدید را تسریع نموده، خلاقیت را افزایش می‌دهد. در تولید داروی جدید یکی از عوامل اساسی دستیابی به اطلاعات مناسب و معتبر می‌باشد. از میان منابع اطلاعاتی، نشریات ادواری به خصوص در بخش علوم پزشکی بیشترین استفاده کننده را دارا هستند (میرزایی،

- ۱- عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران، (* مؤلف مسؤول)
- ۲- عضو هیأت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران
- ۳- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی

یکی از عوامل مهمی است که سبب می‌شود نتوان در هیچ کتابخانه‌ای به تنهایی تمام منابع مورد نیاز مراجعه‌کنندگان را فراهم آورد و عامل مهم دیگر همزمان با این رشد روزافزون، افزایش بهای اشتراک سالانه آنهاست و این در حالی است که بودجه کتابخانه‌ها جهت تهیه و تأمین نشریات ثابت بوده و اگر افزایشی داشته باشد، بسیار کند و ناچیز می‌باشد (رادباوه، ۱۳۷۶). همچنین رولند^(۱) (۱۹۹۵) ضمن تأیید افزایش هزینه‌ها، متذکر می‌شود که قیمت مجلات علمی سریع‌تر از نرخ تورم افزایش می‌یابد. سنگاپتا^(۲) (۱۹۸۷) در این مورد چنین بیان می‌دارد که میانگین افزایش کمک به کتابخانه‌ها در یک کشور جهان سومی در نهایت بیش از سه درصد نیست. این به معنی حذف متناوب عناوین از فهرست اشتراک و در نتیجه عدم تأمین نیاز اطلاعاتی پژوهشگران است.

در کشور ما هم متأسفانه شاهد بودیم که هیچ‌یک از کتابخانه‌های علوم پزشکی در سال ۱۹۹۳ موفق به پرداخت حق اشتراک مجله‌های علمی آن سال نشدند. در بررسی که توسط پژوهشگر به عمل آمد مشخص شد که در سال ۱۹۹۸ میزان بودجه اختصاص یافته به تمام دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور طبق سهمیه ارزی که معاونت پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای سفارش مجلات در اختیار قرار داده بود، حدوداً ۵۱۰۰۰۰۰ دلار بوده است. در سال ۱۹۹۹ کاهش شدید بودجه جهت خرید مجلات را شاهد بودیم و مقدار کل بودجه اختصاص یافته به حدود ۱۸۰۰۰۰۰ دلار کاهش یافت.

در سال‌های اخیر، دو عامل رشد میزان انتشارات و کاهش سقف بودجه‌ها سبب شده است که هیچ کتابخانه‌ای در دنیا نتواند تمامی اطلاعات مورد نیاز خود را شناسایی و تهیه نماید. کمبود امکانات مالی، فضا و نیروی انسانی را می‌توان از مهمترین دلایل عدم

توانایی در دسترسی به این امر دانست. از این رو هر کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی ناگزیر است برای دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود از مجموعه‌ها و امکانات و تسهیلات موجود در کشور و یا خارج از کشور از طریق همکاری بین کتابخانه‌ای و خدمات تحویل مدرک استفاده کند و مدیران کتابخانه‌ها از اصل تهیه و گردآوری کلیه منابع مورد نیاز در محل، به اصل دسترسی به مدارک و منابع بر اساس درخواست تغییر موضع داده‌اند (کولائیان، ۱۳۷۸).

دوین^(۳) (۱۹۹۴) معتقد است فراهم آوردن امکان دسترسی به متن کامل مقالات استناد شده یکی از اهداف کتابخانه‌ها می‌باشد. عوامل زیادی موجب توجه روزافزون به مقوله دسترسی به متن کامل مقالات شده است که برخی از آنها عبارتند از: رشد سریع بکارگیری پایگاه‌های اطلاعاتی مجلات الکترونیکی، افزایش تقاضای امانت بین کتابخانه‌ای و بالا رفتن هزینه عملیات دسترسی به اسناد و مدارک و همچنین افزایش توقع استفاده‌کنندگان به دسترسی سریع و آسان به اطلاعات.

استفاده از چکیده‌نامه‌های چاپی و دیسک‌های فشرده چکیده مقالات در کتابخانه‌های علوم پزشکی کشور جهت اطلاع از مقالات علمی منتشرشده در جهان بسیار رایج است. چنین نمایه‌نامه‌هایی با سرعت شگفت‌آور در طول دهه ۱۹۸۰ بر روی دیسک‌های نوری تولید شده‌اند و هزینه‌های سنگینی صرف تهیه این منابع می‌شود. جستجوی اطلاعات از این سیستم وقتی می‌تواند مفید باشد که خدمات پشتیبانی آن نیز مهیا باشد، یعنی استفاده‌کنندگان پس از بازیابی اطلاعات کتابشناختی امکان دسترسی به مقاله‌های مورد نظر خود را داشته باشند.

بنان (۱۳۷۳) در تحقیق خود تحت عنوان «بررسی میزان دستیابی به مقالات بازیابی شده از CD های مدلاین با توجه به موجودی نشریات ادواری کتابخانه - های ۱۰ دانشگاه کشور» چنین نتیجه گرفت که (۶۸/۳۵) درصد از کل مقالات بازیابی شده در دانشگاه های مورد مطالعه، موجود و قابل دستیابی است.

از آنجا که اکثر مراجعان پس از جستجو در پایگاه ها و بازیابی اطلاعات کتابشناختی و چکیده مقالات، مشکل عمده خود را نیافتن اصل مقالات بیان می کنند، این تحقیق بر آن است که با توجه به اهمیت و ضرورت دسترسی به متن کامل مقالات، میزان دسترسی دانشجویان و دستیاران داروسازی را به مقالات مورد نیازشان از طریق کتابخانه های دانشکده های داروسازی کشور تعیین نماید.

روش پژوهش

این پژوهش به روش پیمایشی تحلیلی انجام شده است و جامعه مورد پژوهش، آن دسته از اطلاعات کتابشناختی است که حاصل جستجوی دانشجویان و دستیاران داروسازی در پایگاه های اطلاعاتی، Chemical Abstracts، Medline, Drugs & Pharmacology و IPA موجود در کتابخانه های دانشکده های داروسازی دانشگاه های علوم پزشکی تهران و شهید بهشتی می باشد و از سوی خود آنان مورد نیاز تشخیص داده شده اند.

طی دوره یک ماهه، از طریق بانک های اطلاعاتی مورد بررسی برای ۱۲۱ نفر دانشجو و دستیار که مراجعه کردند جستجو انجام شد و اطلاعات کتابشناختی هر جستجو بعد از انتخاب هایی توسط استفاده کننده، بر روی دیسکت کپی و یا در چک لیست مربوط یادداشت شد. بدین ترتیب تعداد ۱۲۷۳ رکورد (اطلاعات کتابشناختی و چکیده مقالات) فراهم

گردید. این رکوردها، بر اساس عناوین مجلات مقالات، الفبایی شدند. سپس نمونه گیری در هر یک از حروف الفبا با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده انجام شد و در نهایت تعداد ۸۸۲ رکورد مورد مطالعه قرار گرفت.

جهت گردآوری داده ها، از چک لیست استفاده شد. دو نوع چک لیست تهیه گردید. یکی برای جستجو از پایگاه های کامپیوتری و چک لیست دیگر جهت جستجو از پایگاه های چاپی. در قسمت پایگاه های کامپیوتری، اطلاعات کتابشناختی چکیده هایی که مورد نیاز دانشجویان و دستیاران بود توسط جستجوگر، در فایل مشخصی که روی چک لیست مربوط به هر مراجعه کننده قید شده بود، کپی شد. در قسمت پایگاه های چاپی، جستجوگر مشخصات کتابشناختی مقالات مورد نیاز را در چک لیست مربوط یادداشت می کرد. زمان جمع آوری اطلاعات بین ماه های خرداد و تیر ۱۳۷۹ بود که جمعاً شامل ۳۰ روز شد. این زمان به این علت انتخاب شد که در این زمان تعداد مراجعین در ارتباط با تدوین پایان نامه بیشتر می باشد و در نتیجه جستجوها از تنوع موضوعی بالاتری برخوردار هستند. پس از انجام نمونه گیری، لیست تهیه شده با CD فهرست مشترک نشریات ادواری لاتین کنترل شد. از آنجایی که در این فهرستگان، موجودی مجلات تا سال ۱۹۹۷ جمع آوری شده و تاکنون روزآمد نشده است، جستجوگر موجودی مجلات لاتین کتابخانه های دانشکده های داروسازی را از سال ۱۹۹۷ تا سال ۲۰۰۰ از طریق مکاتبه و مراجعه حضوری جمع آوری کرده و جداگانه با لیست عناوین مجلات مورد نیاز کنترل نمود.

ضمناً همانگونه که اشاره شد، چون کتابخانه دانشکده داروسازی علوم پزشکی تهران لیست عناوین مجلات موجود در CD های Proquest،

Medical Library و Adonis^(۱) را تهیه نموده و در اختیار مراجعین قرار می‌دهد لیست حاصل از نمونه‌گیری با عناوین موجود در این پایگاه‌ها نیز کنترل گردید.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در مورد تعیین پراستفاده‌ترین پایگاه اطلاعات کتابشناختی توسط دانشجویان و دستیاران داروسازی نشان می‌دهد که دانشجویان بیشترین استفاده (۵۵/۱ درصد) را از مدلاین داشتند ولی دستیاران از Chemical Abstract (با وجود چاپی بودن) بیشتر استفاده نمودند (۶۲/۵ درصد). در بین دستیاران رشته‌های مختلف، دستیاران رشته‌های شیمی دارویی و مواد خوراکی بیش از سایرین از این پایگاه استفاده نمودند و در مجموع، بیش از نیمی از مراجعین (۵۱/۸ درصد) از مدلاین جهت انجام جستجو بهره بردند و از پایگاه & Drugs Pharmacology کمترین استفاده شده است (۲/۶ درصد). البته یکی از دلایل استفاده اندک از این پایگاه می‌تواند چنین باشد که کتابخانه دانشکده داروسازی تهران سال‌های محدودی از این پایگاه را در اختیار دارد و همچنین این پایگاه در شبکه کامپیوتری این دانشکده موجود نمی‌باشد، ولی پایگاه‌های مدلاین و IPA در تمام سال‌ها در این شبکه بوده و جستجوگر همزمان سال‌های مختلف این پایگاه‌ها را برای مراجعه‌کننده جستجو می‌نماید. ضمناً به نظر می‌رسد مراجعین از وجود پایگاه & Drugs Pharmacology اطلاع دقیقی ندارند.

در مورد شناسایی دلایل استفاده افراد مورد مطالعه از پایگاه‌های اطلاعات کتابشناختی، مشخص شد که اکثر دستیاران (۶۸/۷۵ درصد) برای انجام پایان‌نامه و دانشجویان بیشتر برای انجام تکلیف درسی و پایان‌نامه به جستجو پرداختند و دستیاران (۵۶/۲۵

درصد) بیش از دانشجویان (۳۰/۶ درصد) برای امر تحقیق مراجعه می‌کردند.

نتایج همچنین نشان داد که دستیاران بیش از دانشجویان جهت تهیه مقالات مورد نیازشان از طریق کتابخانه دانشکده خود و کتابخانه سایر دانشکده‌ها با مراجعه شخصی و نیز امانت بین کتابخانه‌ای و سایر موارد تلاش کردند. در درجه اول دانشجویان از طریق کتابخانه دانشکده خود و دستیاران از طریق مراجعه شخصی به سایر کتابخانه‌ها اقدام به تهیه مقالاتشان می‌نمایند و در مجموع در دو گروه روش امانت بین کتابخانه‌ای کمتر از بقیه روش‌ها (۹/۶۵ درصد) جهت تهیه مقالات مورد نیاز بکار گرفته شد و به نظر می‌رسد اگر امکانات امانت بین کتابخانه‌ای از قبیل وجود دستگاه دورنگار و فهرست مشترک روزآمد پی‌آیندها افزایش یابد، دانشجویان و دستیاران به این روش تهیه مقالات توجه بیشتری خواهند نمود.

در خصوص تعداد مقالات مورد نیاز نشان داده شد که این تعداد در مورد اکثر مراجعان کمتر از ۱۰ و میانگین تعداد کل مقالات مورد نیاز دو گروه ۷/۷۳ بوده است. از نظر آماری بین دو گروه مورد مطالعه از نظر تعداد مقاله مورد نیاز اختلاف معنی‌داری وجود ندارد ($t = 0/36$).

در مورد سال انتشار مقالات مورد نیاز افراد مورد مطالعه، مشخص گردید که بیش از نیمی از مراجعان (۵۰/۸ درصد) مقالات سال‌های ۹۹-۱۹۹۵ را نیاز نداشتند. دلیل اینکه مقالات سال ۲۰۰۰ مورد نیاز نشد

۱- این مجلات بروی CD بوده و به ترتیب در کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه علوم پزشکی تهران و پایگاه اطلاع رسانی وصال در ساختمان شماره ۲ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موجود می‌باشد. Proquest Medical Library متن کامل ۲۱۳ عنوان مجله در زمینه علوم پزشکی را از سال ۹۹-۱۹۹۴ بر روی CD دارد و Adonis نیز متن کامل حدود ۸۵۰ عنوان مجله را در سال‌های ۹۷-۱۹۹۱ بر روی CD در اختیار قرار می‌دهد.

این بود که در زمان جمع‌آوری جستجوهای مراجعان در کتابخانه‌های مورد مطالعه، پایگاه‌های اطلاعات کتابشناختی تحت جستجو، سال ۲۰۰۰ را پوشش نمی‌دادند.

در مورد تعیین میزان دسترسی به اصل مقالات مورد نیاز دو گروه از طریق کتابخانه دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران، یافته‌ها نشان داد که یک سوم افراد مورد مطالعه توانستند بیش از نیمی از اصل مقالات مورد نیاز خود را از طریق این کتابخانه بدست آورند و متوسط میزان دسترسی به اصل مقاله در گروه دستیاران (۳۷/۵ درصد) و در گروه دانشجویان (۳۱/۵۷ درصد) بود که از نظر آماری این اختلاف معنی دار نیست ($t=0/67$). در مجموع متوسط میزان دسترسی به اصل مقاله در دانشگاه علوم پزشکی تهران (۳۲/۴ درصد) بوده است.

یافته‌های پژوهش در مورد تعیین میزان دسترسی به اصل مقالات مورد نیاز دو گروه از طریق کتابخانه دانشکده داروسازی شهید بهشتی نشان داد که کمتر از یک پنجم افراد مورد مطالعه توانستند بیش از نیمی از اصل مقالات مورد نیاز خود را از این طریق بدست آورند. میانگین میزان دسترسی به اصل مقاله در گروه دستیاران (۱۹/۹۶ درصد) و در دانشجویان (۱۵/۱۹ درصد) بود که از نظر آماری دارای اختلاف معنی داری نمی‌باشد ($t=0/65$). در مجموع میزان دسترسی به اصل مقاله در این مکان (۱۵/۸۶ درصد) بوده است.

نتایج پژوهش در مورد تعیین میزان دسترسی به اصل مقالات مورد نیاز دو گروه از طریق کتابخانه‌های دانشکده داروسازی دانشگاه‌های (اصفهان، تبریز، ساری، شیراز و مشهد) نشان داد که در بین کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی فوق، کتابخانه دانشکده داروسازی اصفهان با (۱۸/۰۷ درصد) بیشترین میزان دسترسی مقالات مورد نیاز افراد مورد مطالعه و بر عکس کتابخانه دانشکده داروسازی ساری

کمترین میزان دسترسی (۰/۹۹ درصد) را فراهم آورده است.

متوسط میزان دسترسی به اصل مقالات افراد مورد مطالعه در این دانشکده‌ها به شرح زیر بدست آمد:

کتابخانه دانشکده داروسازی اصفهان (۱۸/۰۷ درصد)، تبریز (۱۷/۸ درصد)، شیراز (۹/۷۹ درصد)، مشهد (۳/۳۷ درصد) و ساری (۰/۹۹ درصد). متوسط میزان دسترسی به اصل مقالات افراد مورد مطالعه از طریق کل این دانشکده‌ها، (۲۷/۸۸ درصد) بود. در نهایت مشخص گردید که میزان دسترسی از طریق کتابخانه دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران (با ۳۲/۴ درصد) بیش از میزان دسترسی از طریق کل پنج دانشکده داروسازی شهرستان‌های یاد شده می‌باشد.

یافته‌های دیگر پژوهش در مورد تعیین میزان دسترسی افراد مورد مطالعه از طریق موجودی کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی ایران به این نتیجه منجر شد که متوسط میزان دسترسی در این حالت به (۳۷/۸۴ درصد) افزایش یافت، یعنی در صورت انجام امانت بین کتابخانه‌ای دانشکده‌های داروسازی کشور می‌توان به این میزان دسترسی دست یافت. همچنین در دستیاران مورد مطالعه، بیشترین میزان دسترسی در گروه مواد خوراکی (۱۰۰ درصد) و کمترین در گروه داروسازی بالینی (۰ درصد) مشاهده شد.

می‌توان چنین نتیجه گرفت که (۳۸/۷۴ درصد) مقالات مورد نیاز افراد تحت مطالعه از طریق کتابخانه دانشکده‌های داروسازی کشور قابل دسترسی است، که از این میزان (۸۳/۶۳ درصد) از طریق کتابخانه دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران قابل دسترسی می‌باشد.

در تعیین میزان دسترسی به اصل مقالات مورد نیاز دو گروه از طریق CDهای پروکواست نشان داده

شد که متوسط میزان دسترسی به این روش بر خلاف روش‌های قبل در دستیاران کمتر از دانشجویان بوده است، لیکن این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نمی‌باشد ($t=0/88$). متوسط میزان دسترسی در کل افراد مورد پژوهش (۴/۱۹ درصد) می‌باشد و چنانچه این میزان دسترسی را در کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی کشور و CDهای پروکوآست بسنجیم مقالات مورد نیاز دستیاران بیش از دانشجویان قابل دسترسی می‌شود، هر چند این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نیست ($t=0/34$). در کل متوسط میزان دسترسی به (۴۲/۹۳ درصد) افزایش می‌یابد.

یافته‌های پژوهش در مورد تعیین میزان دسترسی به اصل مقالات مورد نیاز دو گروه از طریق CDهای آدوینس نشان داد که با این روش (۲۰/۷ درصد) از اصل مقالات مورد نیاز افراد مورد مطالعه در دسترس قرار می‌گیرد و متوسط میزان دسترسی دستیاران (۲۹/۷۷ درصد) و دانشجویان (۱۹/۲۲ درصد) است، لیکن از نظر آماری این اختلاف معنی‌دار نیست ($t=1/23$).

و در نهایت نتایج یافته‌ها در مورد میزان دسترسی به اصل مقالات مورد نیاز از طریق کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی کشور و CDهای پروکوآست و آدوینس نشان داد که با این طریق نزدیک به ۵۰ درصد دسترسی برای افراد مورد مطالعه فراهم گردید. میزان دسترسی دستیاران با (۵۲/۲۶ درصد) بیشتر از دانشجویان با (۴۸/۲۶ درصد) بود، لیکن این اختلاف از نظر آماری معنی‌دار نمی‌باشد (جدول شماره ۱).

پیشنهادهای پژوهش

* در کتابخانه دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران که دانشکده‌ای با قدمت بیشتر، تعداد دانشجویان زیادتر و طبق تحقیق حاضر، بیشترین دسترسی به مقالات مورد نیاز دانشجویان و دستیاران

داروسازی نسبت به سایر کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی فراهم می‌آورد، بخشی تحت عنوان «خدمات تحویل مدرک» ایجاد گردد.

* کتابخانه دانشکده داروسازی دانشگاه علوم پزشکی تهران جهت انجام امانت بین کتابخانه‌ای به سایر کتابخانه‌ها، مجهز به دستگاه دورنگار مستقل باشد تا در کوتاهترین زمان این خدمات را ارائه دهد.
* طبق نتایج تحقیق حاضر CDهای پروکوآست و به خصوص آدوینس میزان دسترسی به مقالات مورد نیاز افراد مورد مطالعه را (۱۰ درصد) افزایش داده‌اند، در این زمینه پیشنهاد می‌شود که سایر کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی نیز اقدام به تهیه لیست عناوین این مجلات نمایند تا مراجعین از آن استفاده نمایند.

* فهرست مشترک دقیق، روزآمد و جامعی از مجلات لاتین کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی کشور و سایر مراکزی که به نحوی نشریات ادواری مورد نیاز جامعه داروسازی را فراهم می‌کنند (از قبیل دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده پزشکی و...) تهیه و مرتب روزآمد شود. نیز فهرست مشترک مجلات غیر فارسی مرکز اطلاعات و مدارک علمی در تمامی کتابخانه‌های دانشکده‌های داروسازی خریداری شود تا کتابخانه‌ها از طریق امانت بین کتابخانه‌ای برای رفع نیاز مراجعان اقدام نمایند. همچنین کتابخانه‌ها به دستگاه دورنگار مستقل مجهز شوند تا این خدمات با کیفیت و سرعت بیشتری انجام شود.

* تقویت امانت بین کتابخانه‌ای از طرق مختلف نه تنها در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بلکه با وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری صورت گیرد.

* کتابداران آمارهایی که از مراجعین مخصوصاً دانشجویان و دستیاران داروسازی جهت درخواست کپی مقالات دارند هر چند وقت یکبار مورد ارزیابی و

تجزیه تحلیل قرار داده و مجلات را اولویت بندی نمایند و در صورت عدم استفاده از مجله ای در چندین بار تجزیه و تحلیل، مجله ای که مورد نیاز است و در کتابخانه موجود نیست جایگزین آن نمایند.

جدول شماره (۱): مقایسه میانگین و انحراف معیار میزان دسترسی به منابع بین دستیاران و دانشجویان بر حسب مکان های تهیه مجلات

مکان های تهیه مجلات	دستیار		دانشجو		میانگین مجموع میزان دسترسی به درصد	انحراف معیار
	میانگین میزان دسترسی به درصد	انحراف معیار	میانگین میزان دسترسی به درصد	انحراف معیار		
دانشکده داروسازی علوم پزشکی تهران	۳۷/۵	۳۸/۷۳	۳۱/۵۷	۳۴/۰۱	۳۲/۴۰	۳۴/۵۹
دانشکده داروسازی علوم پزشکی شهید بهشتی	۱۹/۹۶	۳۴/۴۸	۱۵/۱۹	۲۵/۷۴	۱۵/۸۶	۲۷/۰۱
دانشکده داروسازی علوم پزشکی اصفهان	۲۰/۹۴	۲۸/۶۵	۱۷/۶۰	۲۶	۱۸/۰۷	۲۶/۲۸
دانشکده داروسازی علوم پزشکی تبریز	۱۹/۴۳	۲۸/۳۱	۱۷/۵۳	۲۸/۶۵	۱۷/۸۰	۲۸/۴۸
دانشکده داروسازی علوم پزشکی شیراز	۱۸/۱۳	۳۴/۶۸	۸/۴۳	۲۱/۱۸	۹/۷۹	۲۳/۵۸
دانشکده داروسازی علوم پزشکی مشهد	۰	۰	۳/۹۲	۱۳/۶۳	۳/۳۷	۱۲/۷۰
دانشکده داروسازی علوم پزشکی ساری	۰	۰	۱/۱۵	۱۰/۱۵	۰/۹۹	۹/۴۱
دانشکده های داروسازی مجموع شهرستان ها	۳۲/۵۶	۳۷/۰۵	۲۷/۱۲	۳۲/۰۳	۲۷/۸۸	۳۲/۶۵
کل دانشکده های داروسازی کشور	۴۴/۳۸	۳۹/۰۵	۳۷/۸۲	۳۳/۷۲	۳۸/۷۴	۳۴/۴۰
CD های پروکوآست	۱/۲۵	۵۳	۴/۶۷	۱۵/۲۸	۴/۱۹	۱۴/۳۲
دانشکده های داروسازی کشور و CD های پروکوآست	۴۵/۶۳	۳۸/۵۴	۴۲/۴۹	۳۲/۹۸	۴۲/۹۳	۳۳/۶۴
CD های آدونیس	۲۹/۷۷	۳۴/۳۰	۱۹/۲۲	۳۱/۲۷	۲۰/۷۰	۳۱/۷۷
دانشکده های داروسازی کشور و CD های پروکوآست و آدونیس	۵۲/۲۶	۳۶/۷۰	۴۸/۲۶	۳۴/۳۶	۴۸/۸۲	۳۵/۵۵

Management
And
Medical
Information

مدیریت
اطلاع رسانی
پزشکی

۳۰

فهرست منابع:

- بنان، مهناز. "بررسی میزان دستیابی به مقالات بازیابی شده از دیسک‌های فشرده مدلاین با توجه به موجودی نشریات ادواری کتابخانه‌های ده دانشگاه علوم پزشکی کشور". پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ۱۳۷۳.
- رادباوه، علی. "تعیین نشریات ادواری هسته مراکز و مؤسسات تحقیقات تحت پوشش وزارت جهاد سازندگی و مطالعه هزینه سودمندی آنها". پایان نامه کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ۱۳۷۶.
- سینایی، علی. مجموعه‌سازی در کتابخانه‌ها. جلد ۱: انتخاب مواد کتابخانه‌ای. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت)، ۱۳۷۶.
- کولائی‌ان، فردین. "مروری بر فعالیت‌های خدمات تحویل مدرک در مرکز اطلاع‌رسانی و خدمات علمی جهاد سازندگی". پژوهشنامه اطلاع‌رسانی، سال سوم، شماره ششم، ۱۳۷۸.
- میرزایی، ارازمحمد. "بررسی میزان اشتراک شخصی مجلات علمی خارجی اعضاء هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران و مقایسه مجلات مورد اشتراک آنها با موجودی کتابخانه‌های آن دانشگاه". پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ۱۳۷۲.
- Devine, S. *Improving Access to Electronic Full Text in a Library Environment*. 18th International Online Information Meeting Proceedings. London :1994. PP. 259-273.
- Project Elyn. *An Exprimtent in Electronic Journal Delivery: Facts, Figures and Finding*. Edited by Fytton Rowland, Bavker saur: 1995.
- Sengapta, I.N. *Planing of a Natural Information System*. International Review: 1987. PP. 18-93.

Estimating the Amount of Pharmacology Students' and Assistants' Accessibility to Required Articles Through the Libraries of Iran Pharmacology Colleges.

F. Asadi Ph.D.^{(1)*} F.Hosseini⁽²⁾ M. Salami⁽³⁾

Abstract

The present research done in a survey method aims at estimating the amount of pharmacology students' and assistants' accessibility to required articles through the libraries of Iran pharmacology colleges.

During a one month period, bibliographic information of 882 articles that were needed by the participants were gathered. Statistical methods used were descriptive- analytical in which t-test was used to measure the variations. Results showed that 54.8% of the participants used medline to do their research, and also 46.5% of them did the search to accomplish their thesis papers. 78.95% of subjects prepared the articles through their own college libraries.

The means of the accessibility to articles' fulltexts in the libraries were estimated as :

tehran pharmacology college (32.4%) , shahid beheshti pharmacology college (15.86%), isfahan pharmacology college (18.7%), tabriz pharmacology college 17.80 percent, shiraz pharmacology college 3.37% and 0.99 percent for sari pharmacology college.

It was also specified that the mean of access to articles' fulltexts was 28.88% through colleges in cities which was less than the amount of access through Tehran pharmacology college (32.4%).

The outcomes also indicated an increase (38.74%) in the average of access of people under investigation who searched through the libraries of Iran's pharmacological colleges.

The accessibility percentage through proquest medical library cds was (4.19) while it was (20.7) for ADONIS CDs.

Finally , the results showed that the average of access to articles' fulltexts through the libraries of Iran pharmacology college , proquest and ADONIS CDs was (48.82) percent.

Key words: *Accessibility, Library*

- 1- Faculty member of IUMS management School (Ph.D. in Library and Information Science)(Corresponding Author[#])
- 2- Faculty member of IUMS management School
- 3- M.S. Library and Information Science.